

Tomtavstyckning i Skrehällabergets skugga

Norra Bro 5:7, Örebro kommun, Gällersta socken, Närke, Örebro län

Johnny Rönngren

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2015:24
SÄRSKILD ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 2

Tomtavstyckning i Skrehällabergets skugga

Norra Bro 5:7, Örebro kommun, Gällersta socken, Närke, Örebro län
Johnny Rönngren

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2015 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2015:24

Författare Johnny Rönngren

Grafisk form Nina Balknäs @ Högtorps Diverse

Omslagsfoto Vy över undersökningsområdet. Platsen utgörs av hagmark som avgränsas i väster av en bäck samt Skrehällaberget i öster. Foto från söder av Johnny Rönngren.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_140001

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö.....	5
Syfte och frågeställningar.....	7
Metod och genomförande.....	7
Resultat	7
Potential.....	7
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen.....	9
Referenser	10
Administrativa uppgifter	11
Bilagor.....	12
Bilaga 1. Schakttabell	

Tomtavstyckning i Skrehällabergets skugga

Figur 1. Karta över trakten kring Norra Bro med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en svart cirkel. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Inför att en fastighetsägare avser att stycka av en del av fastigheten Norra Bro 5:7 i syfte att möjliggöra byggnation av bostadshus fick Arkeologgruppen i Örebro AB i uppdrag att utföra en arkeologisk utredning etapp 2. Öster om den nya tomt som planeras att styckas av finns Gällersta 18:1 som utgörs av en rektangulär stensättning, belägen på en bergrygg. Inom utredningsytan som var 1 400 kvadratmeter stor grävdes tio schakt om sammanlagt 176 kvadratmeter. Utredningen resulterade inte i att några nya arkeologiska lämningar eller kulturlager påträffades. Inga fortsatta arkeologiska åtgärder rekommenderas.

Inledning

Arkeologgruppen i Örebro AB fick i uppdrag av Länsstyrelsen i Örebro län att utföra en arkeologisk utredning etapp 2 inom fastigheten Norra Bro 5:7. Bakgrunden till ärendet var att en fastighetsägare önskar stycka av en del av sin tomt som är belägen i närheten av Gällersta 18:1, en stensättning belägen på en bergsrygg. På grund av den planerade tomtens omedelbara läge väster om stensättningen utfördes en utredning etapp 2 i syfte att fastställa om ytterligare fornlämningar kunde komma att beröras av ett framtida bostadsbygge på tomten.

Undersökningsytan var 1 400 kvadratmeter stort och utgjordes av gräsbevuxen betesmark. Beslut i ärendet fattades av Länsstyrelsen i Örebro län (dnr: 431-253-2015). Arbetet utfördes den 10 april 2015 av Johnny Rönngren.

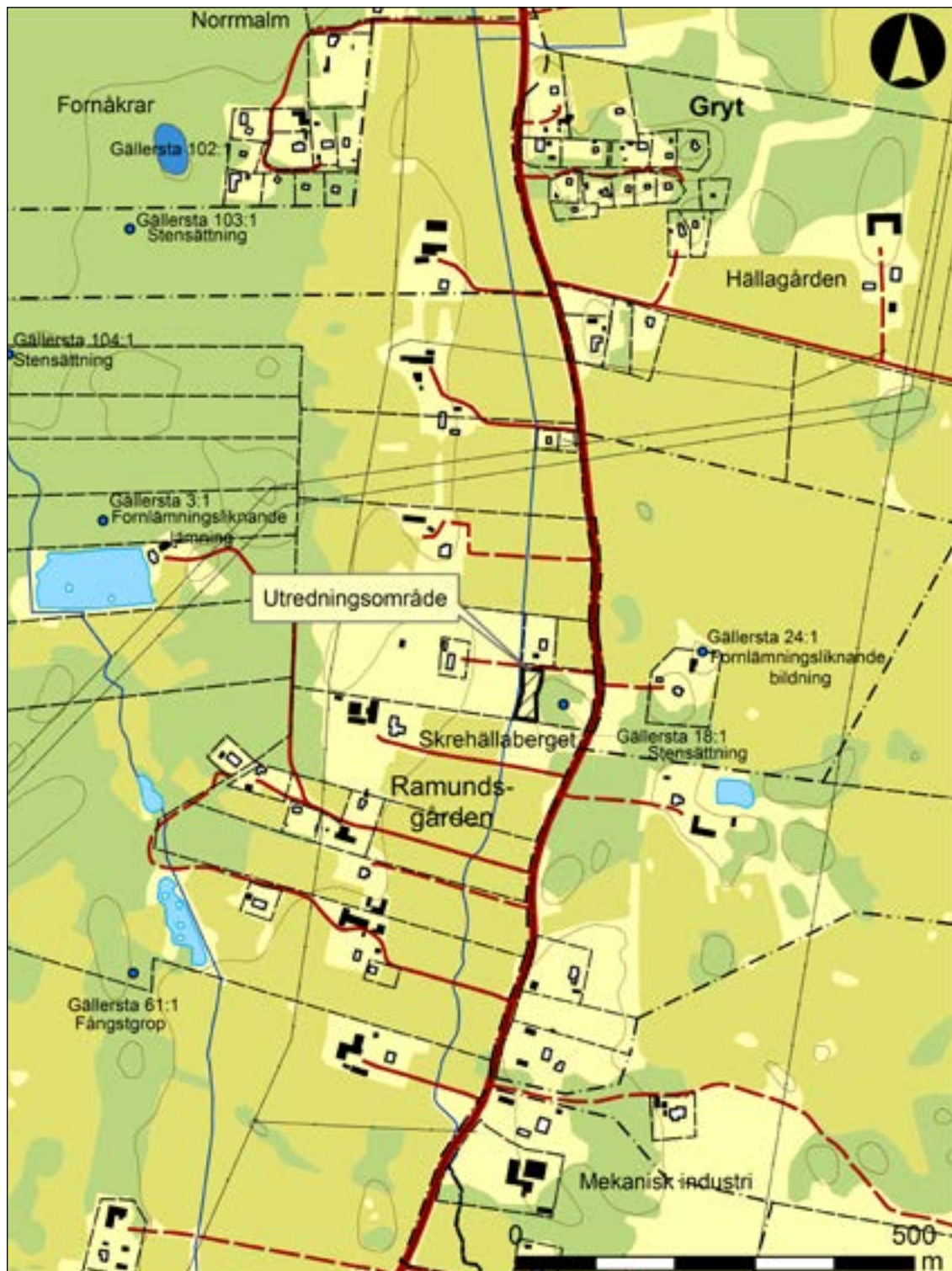
Bakgrund och kulturmiljö

Norra Bro är beläget cirka 10 kilometer söder om Örebro centrum och utgörs idag av ett villasamhälle och spridda gårdar som gränsar mot skogsmark i väster och Närkeslättnens öppna åkermarker i väster. Fornminnesbilden är relativt gles i utredningsområdets närhet med enstaka utspridda stensättningar samt viss förekomst av fångstgropar i skogen i väster.

Gällersta 18:1 utgörs av en rektangulär stensättning belägen på en bergrygg som höjer sig över den omgivande terrängen (Fornsök). Bergsryggen kallas i folkmun för Skrehällaberget. Stensättningen som är 7x5 meter stor i nord-sydlig riktning har kantkedja som syns tydligast på dess långsidor. Stenarna är mellan 0,2–0,6 meter i storlek med ett större block på en meter i diameter i stensättningens mitt.

Väster om Skrehällabergets sluttning finns den aktuella utredningsytan. Ytan utgörs idag av betesmark som sluttar svagt mot väster, ytan avgränsas i väster av en bäck som rinner i nord-sydlig riktning. Väster om bäcken stiger terrängen mot väst. Höjden över havet är 35–37 meter över havet och platsen blottades för mellan

Tomtavstyckning i Skrehällabergets skugga

Figur 2. Utdrag ur fastighetskartan med den omgivande fornminnesbilden samt utredningsområdets yta markerad med svart skraffering. Skala 1:8 000.

5 000–6 000 år sedan då Littorinahavet drog sig tillbaka. Under historisk tid har bebyggelsen i Norra Bro dramatiskt ändrat sin karaktär i och med laga skiftet. Ursprungligen utgjordes Norra Bro av en samlad by (se akt 18-gäl-34). I och med laga skiftet splittrades byn upp och gårdarna förflyttades och placerades utspridda längs med dagens Gällerstavägen (se akt 18-gäl-78-80).

Syfte och frågeställningar

Utredningens syfte var att inför avstyckningen och bebyggandet av den planerade tomten klargöra i vilken utsträckning som fornlämning förekommer inom det berörda området.

Detta innefattade:

- eventuell förekomst av kulturlager, dess karaktär och ålder
- eventuell förekomst av anläggningar och bedömning av fyndens typ, antal och ålder
- bedömning av fornlämningens bevarandegrad på aktuell plats
- bedömning av vilka typer av aktiviteter som ligger bakom de kulturlager, anläggningar och fynd som påträffas vid utredningen.

Metod och genomförande

Av utredningsområdets yta om 1 400 kvadratmeter undersöktes omkring 12,5 procent, det vill säga 176 kvadratmeter. En grävmaskin grävde skiktvis med en skopa som var 1,8 meter bred ned till steril nivå. Om anläggningar eller lager påträffades skulle de dokumenteras skriftligt och digitalt samt mätas in med RTK-GPS. Även schakt mättes in och beskrevs. Schakten var cirka 10 meter långa och placerades utspridda över utredningsområdet. Dock undveks den västra kanten av utredningsområdet på grund av en nedgrävd vattenledning.

Resultat

Vid utredningen grävdes tio schakt om sammanlagt 98 löpmeter och 176 kvadratmeter. Inga anläggningar eller kulturlager påträffades i schakten.

Det övre markskiktet bestod under grässvålen av lerig matjord som var 0,1–0,15 meter tjock. Under matjorden fanns infiltrerad lera vars tjocklek varierade mellan 0,05 och 0,15 meter. Den övergick till glacial blålera vid 0,25–0,3 meters djup. Flera av schakten upplevdes som blöta då vatten sipprade upp ur blåleran.

Potential

Arkeologgruppen AB anser att inga fortsatta arkeologiska åtgärder erfordras inom den berörda ytan. Det sluttande läget ned mot bäcken i väster samt den blöta marken talar för att området tidigare utgjorts

Tomtavstyckning i Skrehällabergets skugga

Figur 3. Schaktplan över schakten inom utredningsområdet. Placeringen av schakt begränsades av en befintlig vattenledning i nord-sydlig riktning. Skala 1:1 000.

Figur 4. Den rektangulära stensättningen Gallersta 18:1, belägen på Skrehällaberget.

av blöt lerig sankmark som ej lämpat sig för en boplats. Frånvaron av arkeologiska lämningar vid utredningen talar även för att inga aktiviteter kan konstaterats som exempelvis kan knytas med graven (Gallersta 18:1), såsom kulthus, brännoffer eller dylikt.

Detta sammantaget innebär att lämningar inte kan förväntas påträffas inom den resterande ytan.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Utredningens syfte var att fastställa eventuella fornlämningars förekomst inom utredningsytan och dokumentera dessa. Utredningen resulterade inte i att några lämningar eller fynd påträffades.

Resultaten kan fungera som underlag i fortsatt besluts- och planeringsprocess. Arkeologgruppen anser att utredningen har motsvarat vad som föresattes i undersökningsplanen.

Referenser

Otryckta källor

Brev

Storskifte, 1819. Gällersta socken, akt 18-gäl-34. Lantmäteristyrelsens arkiv,

Laga skifte, 1856. Gällersta socken, 18-gäl-78-80. Lantmäteristyrelsens arkiv.

Elektroniska källor

Fornsök - <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>
2015-04-22

Administrativa uppgifter

Landskap: Närke
Län: Örebro län
Kommun: Örebro kommun
Socken: Gällersta socken
Fastighet: Norra Bro 5:7

Arkeologgruppens diarienummer: Ag 2015_18
Länsstyrelsens diarienummer: 431-253-2015
Projektnr: 2014_18
Fornlämningsnr: Gällersta 18:1

Projektledning:
Johnny Rönngren

Personal:
Johnny Rönngren

Undersökningstid: 2015-04-10
Exploateringsyta: 1 400 m²
Undersökt yta: 176 m², 98 löpmeter
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Läge: X – 514368,61
Y – 6563686,231
Z – 35-37 m.ö.h.

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:

—

Digitalt arkiv:

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd:

Inga fynd omhändertogs.

Bilaga 1. Schakttabell

Schaktnr	Storlek i meter	Djup i meter	Beskrivning
1	9x1,8	0,5	Grässvål: 0,05 m Lerig matjord: 0,1 Infiltrerad lera: 0,2 Glacial blålera: > 0,1 Schaktet var blött och sankt och från blåleran sipprade vatten upp.
2	11x1,8	0,5	Grässvål: 0,05 m Lerig matjord: 0,1 Infiltrerad lera: 0,2 Glacial blålera: > 0,1 Schaktet var blött och sankt och från blåleran sipprade vatten upp.
3	9x1,8	0,3	Grässvål: 0,05 m Lerig matjord: 0,1 Infiltrerad lera: 0,05 Glacial blålera: > 0,1 Schaktet var blött och sankt och från blåleran sipprade vatten upp.
4	10x1,8	0,5	Grässvål: 0,05 m Lerig matjord: 0,2 Infiltrerad lera: 0,2 Glacial blålera: > 0,1
5	10x1,8	0,3	Grässvål: 0,05 m Lerig matjord: 0,1 Infiltrerad lera: 0,05 Glacial blålera: > 0,1
6	10x1,8	0,55	Grässvål: 0,05 m Lerig matjord: 0,2 Infiltrerad lera: 0,2 Glacial blålera: > 0,1

Schaktnr	Storlek i meter	Djup i meter	Beskrivning
7	9x1,8	0,35	Grässvål: 0,05 m Lerig matjord: 0,1 Infiltrerad lera: 0,2 Glacial blålera: > 0,1
8	10x1,8	0,4-0,6	Grässvål: 0,05 m Lerig matjord: 0,15 Infiltrerad lera: 0,1 Glacial blålera: > 0,30
9	10x1,8	0,4	Grässvål: 0,05 m Lerig matjord: 0,15 Infiltrerad lera: 0,05 Glacial blålera: > 0,15
10	10x1,8	0,4	Grässvål: 0,05 m Lerig matjord: 0,15 Infiltrerad lera: 0,05 Glacial blålera: > 0,1

